

INFORMACIJA IZ POLJOPRIVREDE

Analiza postojećeg stanja

Opština Cetinje ne raspolaže znatnijim resursima obradivih poljoprivrednih površina. Po poljoprivrednom popisu iz 2010. godine ukupan broj gazdinstava je 895, ukupno raspoloživo poljoprivredno zemljište je 4763.6 ha, od čega 873 ha ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište.

Usled toga, gotovo da i nemamo zastupljenu komercijalnu proizvodnju ratarskih kultura, koje same po sebi traže veću površinu. S druge strane, prirodni uslovi omogućili su niz drugih grana poljoprivredne djelatnosti. U Riječkoj nahiji zastupljeno je povrtlarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, pčelarstvo, ribarstvo i prerada, dok u Katunskoj nahiji prednjači stočarstvo sa preradom, pčelarstvo i sl.

Široka paleta poljoprivrednih grana i djelatnosti čini s jedne strane prednost, a s druge nedostatak ako se uzme u obzir nemogućnost da zadovolji rastuće potrebe stanovništva.

Izuzetak od ovih pravila je rastuća proizvodnja suhomesnatih proizvoda, prevashodno **njeguškog pršuta**, kao i rastuća proizvodnja traženog **ćetinjskog meda**.

Za budući razvoj svakako je povoljna okolnost zdravo i neizraubovano zemljište što je posljedica niske upotrebe inputa u agraru. Nadalje, nedovoljna iskorišćenost kapaciteta, posebno prisutna u povrtlarstvu, s posebnim osvrtom na ono u zaštićenom prostoru.

U skorije vrijeme interesantne su raspoložive površine basena Skadarskog jezera za proizvodnju u Evropi sve traženijeg **crnogorskog crnog vina**.

Primarna poljoprivredna proizvodnja

Specifični prirodni uslovi naše opštine, koji se ogledaju u većim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su ekstezivno gajenje preživara. U govedarstvu prevladava gajenje nespecializovanih rasa, i to rasa dvojnog pravca proizvodnje (za mlijeko i meso) sa izraženom sezonalnošću u teljenju. Tov junadi slabo je razvijen i malog je obima; kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka lošijeg kvaliteta.

Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka moguće je gajenjem preživara koje je tijesno povezano i sa ostatkom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova. Pобољшanje konkurentnosti proizvođača kroz direktnu dohodovnu podršku može djelimično da utiče na razvoj sektora stočarstva u pravcu prilagodjavanja zahtjevima i standardima EU i da ga osposobi za postepeno uključivanje i zajedničko tržište Evropske unije.

Kroz mjere tržišno-cjenovne politike, predviđena je direktna podrška stočarstvu u okviru Agrobudžeta, kao osnovna premija po grlu – za krave i priplodne junice, ovce, koze kao i za klaničnu premiju.

Prema podacima Službe za selekciju stoke, poljoprivredni proizvođači su za 2010. godinu dobili premiju, naime držanja 365 priplodnih grla – krava, 1942 priplodnih grla u kozarstvu, 1765 priplodnih grla u ovčarstvu, za klanične premije, kao i za licencirana grla u ukupnom iznosu od 63.473 €

* **Pčelarstvo** u našoj opštini ima dugu i bogatu tradiciju. Bogastvo medonosnog bilja pruža veoma povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ne ogleda se samo u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda (polena, matičnog mliječa, propolisa) već i u ulozi pčela u oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje prinosa raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura.

Unapređivanje ovog sektora se ostvaruje edukacijom pčelara, mjerama za poboljšanje konkurentnosti proizvodnje i očuvanje zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica. Imajući u vidu postojeće

stanje razvoja pčelarstva i potrebu da sektor bude konkurentan na širem tržištu i izložen oštroj konkurenciji iz zemalja EU i trećih zemalja, potrebno je nastaviti program podrške razvoju pčelarstva.

Pčelarsko društvo Cetinje (organizovano kao nevladina organizacija), broji 65 učlanjenih pčelara koji posjeduju 2000 pčelinjih društava. Takođe, procjenjuju da na teritoriji naše opštine ima još oko 40 neudruženih pčelara sa oko 800 do 1000 pčelinjih društava.

Resorno ministarstvo je kroz program unapređivanja stočarstva pomoglo u nabavci podnjača, matica i lijekova u iznosu od 2.345 €. Takođe je zajedno sa Prijesticom pomoglo u organizaciji pčelarske manifestacije „Miris lipa i meda“.

* **Biljna proizvodnja** **Vinogradstvo**

U basenu Skadarskog jezera postoje agrogeološki uslovi kao i zemljišni potencijal za zasnivanje komercijalne proizvodnje i uzgoj vinskih i stonih sorti groždja. Usljed nemogućnosti poljoprivrednih gazdinstava da u dovoljnom obimu samostalno finansiraju investicije u tim sektorima poljoprivrede, raspoloživi potencijali nisu dovoljno iskorišćeni. Kroz podsticajne mjere resornog ministarstva, vinogradari su unazad nekoliko godina, preko vinogradarskih udruženja dobijali besplatne sadnice kao i regrese naime zasadenih površina pod vinovom lozom, tako da se permanentno vrši zamjena starih i zapuštenih vinograda, modernim i bolje opremljenim.

Zastupljenost voćnjaka je simbolična, i na okućnicama poljoprivrednih gazdinstava gaje se uglavnom kontinentalne vrste voća. Sve voćne vrste gaje se ekstezivno, uglavnom bez primjene agrotehničkih mjera (obrada, djubrenje, rezidba, zaštita od bolesti i mraza, navodnjavanje) pa je rodost niska i alternativna – (radjaju svake druge i treće godine).

Mesna industrija: U ovoj oblasti evidentirani su pozitivni trendovi u obimu proizvodnje i asortimanu proizvoda. Postoje više vitalnih subjekata koji su povećali kapacitete i proširili asortiman suhomesnatih proizvoda. Sanitarno tehnološki uslovi u nekoliko novih pogona su na relativno visokom nivou, i ti pogoni mogu da odgovore ne samo potražnji na lokalnom tržištu, nego i šire. Nabavka svježeg svinjskog mesa vrši se uglavnom iz zemalja Evropske unije.

Po podacima Veterinarske uprave, (dopis br. 323/11-0306-2932/2 od 16.11.2011.godine) koja inače vrši registraciju proizvođača hrane animalnog porijekla na području Prijestonice registrovano je:

- 29 – objekata za preradu mesa (od čega 12 na Njegušima, 3 na Čevu, 3 u Bajicama, ostalo Cetinje i okolina),
- 6 objekata za preradu mlijeka,
- 1 objekat za preradu ribe,
- 1 objekta za rasecanje i preradu mesa,
- 7 objekata za prodaju mesa na malo,
- 1 objekat za prodaju hrane za životinje,
- 7 objekata za držanje životinja (3 objekta za držanje koza, 1 objekat za držanje krava, 1 objekat za koke nosilje, 1 objekat ribnjak – pastrmka, 1 objekat za držanje svinja),
- 1 objekat za prodaju na malo ribe.

Ribarstvo: Po podacima iz Ribarstva A.D. Rijeka Crnojevića kapacitet ribnjaka je 40 tona konzumne pastrmke u 1 turnusu. U toku godine mogu se izvesti 2 turnusa – što čini 80 tona pastrmke. Trenutno u kavezima se ne odvija proces proizvodnje.

Kapacitet fabrike za preradu ribe je 30-40 hilja kutija konzervi na dan.

AKTIVNOSTI SLUŽBE POLJOPRIVREDE PRI SEKRETARIJATU ZA FINANSIJE I RAZVOJ PREDUZETNIŠTVA U 2011.GODINI

- Kontaktiranje mjesnih zajednica, stočarskih udruženja i poljoprivrednih proizvođača i prijem njihovih zahtjeva za ostvarivanje prava na premiju iz govedarstva shodno mjerama agrarne politike – Agrobudžet za 2011.godinu. Primljeno 86 obrazaca za premiju, distribuirani selekcijskoj službi pri Biotehničkom fakultetu.

- Aktivno učešće u MIDAS-projektu

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u aprilu mjesecu 2011.g. raspisalo javni poziv za MIDAS grantove za dodijelu sredstava za realizaciju investicija u poljoprivredna gazdinstva, koji se sprovodi u okviru Projekta i institucionalnog jačanja poljoprivrede Crne Gore – MIDAS, finansiranog iz kredita Svjetske banke.

Kao prioritetni sektori za finansiranje navedeni su mljekarstvo, govedarstvo, ovčarstvo i kozarstvo, svinjarstvo i živinarstvo, vočarstvo i povrtlarstvo, ratarstvo, vinogradarstvo i maslinarstvo, akva kultura, kavezni uzgoj ribe i pčelarstvo. Projekti treba da omogućavaju značajno poboljšanje proizvodne tehnologije i približavanje ispunjava EU standarda. Takodje, projekti trebaju donijeti direktno i znatno poboljšanje na poljoprivrednom gazdinstvu u sektoru poljoprivrede u pogledu unapređivanja ekonomskog stanja, jačanje brenda, pakovanja, dostizanja higijenskih i standarda bezbjednosti hrane, kao i drugih aspekata.

Prezentacija MIDAS projekta upriličena je 19.04.2011.godine, od strane Ministra poljoprivrede i njegovih saradnika, kao i predstavnika opštine, predsjednika mjesnih zajednica, predstavnika pčelara, vinara, predstavnika mesne industrije i poljoprivrednih proizvođača. Takodje istog dana Ministar poljoprivrede, sa saradnicima, Gradonačelnikom i predstavnicima lokalne samouprave obišli su veće poljoprivredne proizvođače u Čekličima – Jezer do, Njegušima i Rijeci Crnojevića.

Savjetovanje na istu temu održano je 18.5.2011.godine uz prisustvo predstavnika Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, savjetodavne službe, agencije za praćenje MIDAS projekta, predstavnika opštine i zainteresovanih poljoprivrednih proizvođača.

Poziv za dostavljanje aplikacije je trajao od 15. aprila do 13.jula 2011.godine, i u tom periodu ovaj Sekretarijat je bio uključen u dijelu davanja savjeta i usmjeravanja zainteresovanih poljoprivrednih proizvođača.

Zaključno sa 03. novembrom 2011.godine od prispjelih 16 aplikacija, sa naše teritorije potpisano je 5 sporazuma o grantu i to:

- za vinogradarstvo: 2 zahtjeva (za kupovinu mehanizacije),
- za kozarstvo: 2 zahtjeva (za proširenje objekta) nabavku grla,
- za govedarstvo: 1 zahtjev (za kupovinu priplodnih grla),

Nakon potpisivanja sporazuma o grantu, korisnici u skladu sa ranije utvrđenom procedurom, počinju sa realizacijom odobrenih investicija, po čijem završetku, ako je u međuvremenu sva dogovorena procedura ispoštovana, stiču pravo za dodijelu 50% bespovratnih sredstava od ukupne vrijednosti projekta.

- Na javni poziv za dodijelu podrške za korišćenje solarne energije na katunima, raspisanog od strane resornog ministarstva, ova služba je uzela aktivnog učešća u dijelu upoznavanja o kriterijumima dobijanja ove podrške. Realizacija je u toku.

- Održana je jubilarna 15 pčelarska manifestacija 12. jula ove godine u organizaciji najstarijeg pčelarskog društva u državi pod imenom „Miris lipa i meda“ pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i Prijestonice. Manifestaciji su bili prisutni: Ministar poljoprivrede i Gradonačelnik Prijestonice sa saradnicima.

- Shodno Zakonu o vinu („Službeni list RCG“, br. 36/07) proizvođač groždja namjenjenog za proizvodnju vina, proizvođač groždja i vina i lica koja se bavi prometom vina u rinfuzi upisuju se u Registar proizvođača groždja i vina, koji vodi organ lokalne uprave nadležan za poslove poljoprivrede. Do sada je upisano 20 proizvođača i to: 12 proizvođača groždja, 7 proizvođača groždja i vina i 1

vinarija; sa ukupnom površinom od 4,9604 ha zasadjenom sa 27.410 čokota vinove loze.

- Izdavanje uvjerenja poljoprivrednim proizvođačima kojima je poljoprivreda osnovno ili glavno zanimanje radi upisa u registar poljoprivrednih proizvođača koji se vodi resorno ministarstvo – izdato 7 uvjerenja. Od 2004.godine pa zaključno sa novembrom mjesecom 2011.godine ova služba izdale je 106 uvjerenja – Izdavanje ovog akta obuhvata prijem i obradu potrebne dokumentacije, kao i obilazak poljoprivrednih domaćinstava na terenu.

- Mjere socijalnog transfera obuhvataju i program staračkih naknada. Brojna su domaćinstva na selu čiji članovi su se bavili poljoprivredom kao glavnim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu bili u mogućnosti da ostvare pravo na redovnu penziju. Takođe, neka od tih domaćinstava se i dalje bave poljoprivredom i na taj način održavaju u životu brojna udaljena sela kojima prijete napuštanje.

Ova mjera obuhvata prijem i obradu dokumentacije za dobijanje staračke naknade, provjera u Fondu PIO, u JU Centru za socijalni rad i Službi za boračko-invalidsku zaštitu. Distribuciju rješenja za korisnike naknade – imamo 46 korisnika, i 1 predmet čije je rješavanje u toku.

- Primljeno 4 zahtjeva za pomoć na ime šteta u poljoprivredi – koji su prosljedjeni resornom Ministarstvu. U okviru mjere za stabilizaciju tržišta – upravljanje rizicima u poljoprivredi predviđeno je da u slučaju štete od koje se poljoprivrednik može osigurati u redovnom sistemu osiguranja, a to nije učinjeno, nadoknada može da iznosi najviše 10% pričinjene štete.

- Kontakti sa Zadružnim savezom i predlaganje rekordera iz biljne i stočarske proizvodnje.
- Praćenje svih aktivnosti u poljoprivredi sa posebnim osvrtom na stočni fond i zasijane površine.
- Savjetodavna služba na nivou opštine.

SEKRETARIJAT ZA FINANSIJE I RAZVOJ PREDUZETNIŠTVA

SEKRETAR,
Zoran Jovičević, s.r.